

POSTANOWIENIE

Dnia 15 czerwca 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Żywicka

w sprawie z odwołania D.K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Rzeszowie

o zasiłek chorobowy, zasiłek opiekuńczy, zwrot nienależnie pobranych świadczeń,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w dniu 15 czerwca 2026 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Okręgowego

w Rzeszowie z dnia 25 marca 2025 r., sygn. akt IV Ua 12/25,

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2) zasądza od D.K. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Rzeszowie kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) wraz z ustawowymi odsetkami za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia zobowiązanemu orzeczenia do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Rzeszowie, wyrokiem z 25 marca 2025 r., oddalił apelację odwołującą się D.K. od wyroku Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 18 grudnia 2024 r., którym to oddalono jej odwołanie od trzech decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Rzeszowie w przedmiocie prawa do zasiłku chorobowego, zasiłku opiekuńczego i zwrotu nienależnie pobranych świadczeń.

D.K. wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie, zaskarżając wyrok w całości i opierając skargę kasacyjną na podstawach naruszenia prawa materialnego, a to:

(-) art. 18 ust. 1, art. 4 pkt 9, art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 8 ust. 6 pkt 3b, art. 9 ust. 2, art. 2 i art. 2a ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2026 r., poz. 199 ze zm.), poprzez niewłaściwą wykładnię i niewłaściwe zastosowanie;

(-) art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 2168) przez jego błędną wykładnię co doprowadziło do uznania, że odwołująca, mimo spełniania ustawowo określonych przesłanek kreujących przedsiębiorcę, została uznana za osobę nieprowadzącą działalność gospodarczą w rozumieniu wskazanego przepisu, a tym samym obowiązkowo nie została objęta ubezpieczeniem społecznym, co w efekcie doprowadziło do niewyjaśnienia wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, a przez to również do błędnych ustaleń w zakresie stanu faktycznego sprawy i w konsekwencji wadliwej subsumpcji;

Ponadto skarżąca oparła skargę kasacyjną na podstawach naruszenia przepisów postępowania, a mianowicie art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c., polegające na przejęciu przez Sąd Okręgowy w Rzeszowie za własne ustaleń faktycznych Sądu Rejonowego w Rzeszowie bez jakichkolwiek merytorycznych rozważań w tej kwestii, w sytuacji gdy zarzuty apelacji obejmowały przede wszystkim sprzeczność ustaleń sądu pierwszej instancji ze zgromadzonym materiałem dowodowym, co skutkowało tym, że zarzuty apelacyjne w ten sposób nie zostały rozpoznane.

Mając na uwadze powyższe zarzuty, skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Rzeszowie do ponownego rozpoznania w innym składzie oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz wnioskodawczyni D.K. kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych, wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnianiu świadczenia pieniężnego, liczonymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

Skarżąca powołała się na oczywistą zasadność skargi.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniosł o orzeczenie odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz o zasądzenie od D.K. na rzecz Organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym wg norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Przypomnieć należy, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna (podobnie jak uprzednio kasacja) nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej, jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym m.in. na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w

oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007, z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291, z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 496392).

Powołanie się natomiast we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na jej oczywistą zasadność (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), wymaga od skarżącego zawarcia w uzasadnieniu wniosku wyводу prawnego wskazującego, w czym wyraża się ta "oczywistość" i przedstawienia argumentów na poparcie tego twierdzenia. Zobowiązuje zatem skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym, o

ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

Skarżąca nie wyjaśnia, w jaki sposób jej skarga byłaby oczywiście uzasadniona. Przytacza jedynie poglądy orzecznicze wyjaśniające znaczenie tej przesłanki przedsądu bez odniesienia tych założeń do konkretnej sprawy. Wadliwość konstrukcyjna wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania utrudnia merytoryczne odniesienie się do niego.

Odnoszą się ogólnie do postawionych przez skarżącą zarzutów należy podkreślić, że skarga kasacyjna w znacznej części zmierza do ponownego zakwestionowania oceny, iż wnioskodawczyni nie prowadziła realnie pozarolniczej działalności gospodarczej stanowiącej tytuł do ubezpieczeń społecznych. Tego rodzaju argumentacja nie może jednak uzasadniać przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w niniejszej sprawie. Kwestia podlegania ubezpieczeniom społecznym została prawomocnie rozstrzygnięta w innym postępowaniu, a obecne postępowanie zasiłkowe nie służy ponownemu badaniu tej samej podstawy ubezpieczenia.

Ponadto zarzuty skargi w istotnym zakresie dotyczą oceny dowodów i ustaleń faktycznych, w szczególności tego, czy działalność gospodarcza była faktycznie wykonywana i czy stanowiła rzeczywisty tytuł do ubezpieczeń społecznych. Tymczasem zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Sąd Najwyższy, rozpoznając skargę kasacyjną, jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Skarga, która w istocie domaga się ponownego ustalenia faktów i odmiennej oceny materiału dowodowego, nie wykazuje oczywistej zasadności w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. W niniejszej sprawie sądy *meriti* przyjęły, że wypłata świadczeń nastąpiła w warunkach braku tytułu do ubezpieczenia chorobowego, a zarazem że zachodzą podstawy do ich

zwrotu. Skarga nie wykazuje, aby stanowisko to było oczywiście wadliwe w znaczeniu przyjmowanym w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Nie można też podzielić zarzutu, że Sąd drugiej instancji nie rozpoznał istoty sprawy lub pominął zarzuty apelacyjne. Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, że Sąd Okręgowy odniósł się do zasadniczej podstawy rozstrzygnięcia, tj. skutku prawomocnego ustalenia braku podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu działalności gospodarczej. To zaś przesądzało o braku prawa do świadczeń z ubezpieczenia chorobowego w okresach objętych spornymi decyzjami.

W konsekwencji skarga kasacyjna nie przedstawia kwalifikowanego, widocznego *prima facie* naruszenia prawa. Stanowi natomiast polemikę z ustaleniami faktycznymi sądów *meriti* oraz próbę ponownego otwarcia rozstrzygnięcia w przedmiocie podlegania ubezpieczeniom społecznym. Taki cel nie mieści się w funkcji skargi kasacyjnej i nie uzasadnia jej przyjęcia do rozpoznania.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.

M.G.

[SOP]